

Joan F. Mirà

CONTRAPUNT

Transilvània

Ja fa molts mesos que els noticiaris de la tele insisteixen a demostrar, amb imatges, una antiga veritat: com és de perillós per a un poble sentir-se amb dret exclusiu sobre territori *nacional*. Com és de perillós pensar que els *altres* –la minoria sense poder–, dins del *nostre* territori, no tenen més drets que deixar de ser "altres", desaparèixer, exiliar-se o morir. El perill –el perill moral, evidentment– no és ser majoria, ni exercir el poder sobre el propi territori, cosa que hauria de ser normal i a l'abast de qualsevol poble o nació. El perill està a posar el territori per davant de la gent i el poder per damunt de les persones, coses així, que de fet són tan habituals.

Amb "dret internacional" (ningú no pot immiscir-se en els *afers interiors* d'un altre estat) o sense, sembla que a Europa torna el temps de les persecucions. Violentes, amb incendis de cases, pallisses, assassinats i linxaments. Quan els turcs mataven kurds, semblava cosa de gent exòtica i poc moderna. Quan els armenis mataven àzaris, i els àzaris –més encara– mataven armenis, encara es tractava de gent muntanyenca i remota. Quan els romanesos s'han posat a matar salvatgement hongaresos de Transilvània, el foc ja es veu a les portes de casa. Els romanesos semblaven gent civil, llatina i pròxima, pobres víctimes de la tirania de Ceausescu, un poble honest, sacrificat i europeu. Incapaços de les escenes d'horror de Tîrgu Mures: i hi ha pocs horrors més grans que veure un home per terra, cobert de sang, i bastonejat fins a la mort per una turba de joves patriotes, pel simple fet que era hongarès, que no era dels *nostres*.

Ceausescu, patriota romanès i comunista internacional, ja va intentar des-magiaritzar els hongaresos de Transilvània: els va suprimir la premsa, les escoles i la ràdio en hongarès, els volia "romanitzar" íntegrament, però no

hi ha va ser a temps. Ara joves més patriotes encara, no se sap si comunistes o feixistes o què, van encara més lluny, ataquen, apedreguen, arrasen, apallissen i maten. Pensen que una botiga amb rètols en hongarès, un programa de ràdio en llengua hongaresa, una escola, són amenaces intolerables contra el *bressol de Romania*. El bressol de Romania seria la Transilvània, i els hongaresos han de ser eliminats d'aquest bressol. Curta memòria: els bressols de Romania són tres –Moldàvia, Valàquia i Transilvània. O memòria massa llarga: fins el 1919, a Transilvània el poder el tenia la minoria hongaresa, i des de llavors que dura la revenja històrica dels antics oprimits.

Perquè els qui ara pateixen com a víctimes, van ser en altre temps –quan van poder– un exemple perfecte d'intolerància nacional. Fins a mitjan segle XIX, van haver de patir els intents germanitzadors dins de l'Imperi Austríac centralitzat. Després, quan es van repartir l'Imperi, van imposar la magiarització a tota la meitat oriental. El fundador de l'Hongria moderna Lajos Kossuth no volia saber-ne res, dels drets lingüístics i nacionals d'eslovacs, serbis de Voivodina o romanesos de Transilvània: el Regne d'Hongria era el Regne d'Hongria, i punt. L'escola pública, l'administració, els bitllets de ferrocarril i els rebuts d'hisenda, havien de ser en hongarès, i la *magiarització* va ser una política permanent fins el final catastròfic de l'Imperi.

A Transilvània, mentrestant, van descobrir que eren romanesos. Uns seminaristes del bisbat de Cluj, educats pels jesuïtes, van anar a parar a Roma, i allà els van explicar la història de Trajà i de les legions de la Dàcia. De manera que aquella estranya cosa que parlaven els pagesos era una llengua noble que venia del llatí! Això era a finals del segle

XVIII, i en els anys següents els romanesos de Transilvània van multiplicar escoles religioses i privades, peticions, moviments i reivindicacions. Sense èxit: primer els alemanys, i després els hongaresos, no els van fer el més mínim cas. Els devien dir "no lladre", o "parle cristià", o "vostès què s'han pensat: açò és Hongria!" Quan, ara fa poc més de cent anys, es va constituir el Regne de Romania, amb els principats de Moldàvia i Valàquia alliberats dels turcs (i protegits pels russos), Transilvània encara *era Hongria*, i la població romanesa seguia reclamant sense èxit els seus drets: només la minoria magiar, els amos del territori, tenia realment drets nacionals. Tenien tots els drets nacionals en tot el territori del Regne, perquè tot el Regne era seu.

Fins que arribà la I Guerra Mundial, la desintegració de l'Imperi Austro-Hongarès, i la gran girada de truita. Els hongaresos van veure el seu territori reduït a un petit país, i milions de magiars del gran Regne es van quedar deseparats dins les noves fronteres de Polònia, de Txecoslovàquia, de Iugoslàvia i de Romania. Llavors van haver de beure la mateixa amarga medicina que durant tants anys havien administrat als altres.

La imitació de les bestieses històriques deu ser un mal incurable: sembla que, amb el poder en la mà, passar de víctima a botxí, d'oprimit a opressor, de perseguit a perseguidor, és la cosa més fàcil del món. Els exemples abunden. Sembla que el poder no és prou si no es pot exercir *contra* algú, per dominar o suprimir algú. Com si la barbàrie, la negació dels altres, la supressió, l'extermini, foren una temptació permanent. A les portes d'Europa i dins d'Europa. A Transilvània, que ja són mig parents nostres.